

RECENZJA

rozprawy doktorskiej na temat:

Koncepcja rozwoju Systemu Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN wojsk lądowych w działaniach sojuszniczych i koalicyjnych

Autor rozprawy doktorskiej: mgr inż. Robert PALKA

Promotor rozprawy doktorskiej: prof. dr hab. inż. Jarosław WOŁEJSZO

Promotor pomocniczy: dr inż. Łukasz APIECIONEK

1. Uwagi ogólne

Bezpieczeństwo państwa, jako proces wieloaspektowy i wielowymiarowy, przez wieki było kojarzone głównie z brakiem zagrożenia zewnętrzną agresją zbrojną i/lub utrzymaniem zdolności obronnych państwa przed taką agresją. Można nawet powiedzieć, że przez wieki mieliśmy do czynienia ze swoistą „militaryzacją bezpieczeństwa”. Dopiero geopolityczne zmiany na arenie międzynarodowej, jakie miały miejsce w końcu XX wieku, w szczególności koniec tzw. „zimnej wojny” w obszarze euroatlantyckim, przekierowały uwagę społeczeństw na zagrożenia niemilitarne (np. w sektorze energetycznym) i paramilitarne (np. terroryzm). Taka sytuacja nie trwała długo. Wojna w Europie zapoczątkowana aneksją Krymu w 2014 roku a następnie pełnoskalową agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę 24 lutego 2022 roku, przypomniała Europejczykom i innym

narodom wolnego świata, że bezpieczeństwo militarne nie jest nam dane raz na zawsze.

Aktualnie, bezpieczeństwo militarne, rozumiane jako przeciwdziałanie zagrożeniom zewnętrznym i wewnętrznym, mogącym doprowadzić do groźby użycia siły militarnej w celu opanowania terytorium i ograniczenia suwerenności państwa, a jednocześnie będące stanem uzyskanym w wyniku zorganizowanej ochrony i obrony przed tymi zagrożeniami¹, ponownie stało się priorytetem. Niezmiennie, warunkiem zapewnienia tego bezpieczeństwa, pozostaje silny sektor militarny państwa, w tym dobrze wyposażone siły zbrojne, których podstawą działania jest sprawnie funkcjonujący system dowodzenia. Stąd też podjęcie przez Doktoranta tematu: *Koncepcja rozwoju Systemu Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN wojsk lądowych w działaniach sojuszniczych i koalicyjnych*, uważam za w pełni uzasadnione i służące podwyższaniu zdolności Sił Zbrojnych RP zarówno w wymiarze narodowym, jak i sojuszniczym. Temat uważam za bardzo aktualny i dobrze wpisujący się w dziedzinę nauk społecznych oraz w dyscyplinę naukową „nauki o bezpieczeństwie”.

2. Ocena metodologiczna rozprawy

Ocenę metodologiczną dysertacji w znacznej mierze ułatwia fakt, że założenia metodologiczne do procesu badawczego przedstawiono w pierwszym rozdziale rozprawy, co daje czytelnikowi, w tym recenzentowi szeroką wiedzę na temat sytuacji problemowej, przedmiotu badań, założonych celów (poznawczego i użytecznego), problemów badawczych (głównego i szczegółowych) oraz przyjętych hipotez.

Do aktualności podjętego tematu odniosłem się już w uwagach wstępnych. Przedmiotem badań stały się *kierunki rozwoju systemu SWD HMS C3IS JAŚMIN wykorzystywanego na stanowiskach dowodzenia wojsk*

---

¹ W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Towarzystwa Wiedzy Obronnej, Warszawa 2020, s. 41-72.

lądowych w odniesieniu do wymagań koncepcji federacyjnych sieci misji NATO FMN. W tym miejscu chciałbym zwrócić uwagę na podejście wielodomenowe do działań militarnych, uwzględniające łączenie działań sił zbrojnych w pięciu domenach operacyjnych: lądowej, morskiej, powietrznej, kosmicznej i w cyberprzestrzeni. Po zapoznaniu się z uzasadnieniem podjęcia badań, jakie przedstawił Doktorant, mogę jedynie potwierdzić, że podjął się tematu istotnego dla nauk o bezpieczeństwie.

Cele, poznawczy i użyteczny dobrze korespondują z tematem dysertacji i przedmiotem podjętych badań. Cel poznawczy, określony jako: *zapoznanie się z koncepcją sfederowanych sieci misji NATO FMN oraz Systemem Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN wojsk lądowych w kontekście działań sojuszniczych i koalicyjnych* (s. 15) uwzględniam za skonstruowany bardzo ostrożnie², zwłaszcza w kontekście merytorycznej zawartości rozprawy, gdzie ta tematyka doczekała się głębokiej naukowej refleksji. Z kolei cel użyteczny, ukierunkowany na opracowanie koncepcji rozwoju tegoż systemu w działaniach sojuszniczych i koalicyjnych, w pełni odzwierciedla założenia Autora dysertacji.

Główny problem badawczy Doktorant ujął w pytaniu: *Jakie zmiany należy wprowadzić w Systemie Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN wojsk lądowych i procesie jego wytwarzania, w celu zapewnienia efektywnej pracy w środowisku koalicyjnym w ramach federacyjnej sieci misji NATO FMN?* (s. 15). Problem ten zdaje się być mocno ukierunkowany na cel użyteczny a w mniejszym stopniu na cel poznawczy. Dopiero problemy szczegółowe rozwijają wątek poznawczy podjętej tematyki. Z metodologicznego punktu widzenia, uszczegółowienie problemu głównego w trzech pytaniach, które z kolei znalazły odpowiedzi w poszczególnych rozdziałach merytorycznych, jest zabiegiem trafnym i porządkującym przebieg naukowej refleksji.

---

² Podkreślenia w tekście recenzji dotyczą wątpliwości recenzenta lub innych zagadnień, które winny znaleźć wyjaśnienia podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Hipoteza główna została przez Doktoranta sformułowana następująco: *Możliwe jest zaproponowanie usprawnień w rozwoju Systemu Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN wojsk lądowych w celu zapewnienia sprawnej współpracy w środowisku sojuszniczym i koalicyjnym w ramach federacyjnej sieci misji NATO FMN, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa naszego państwa i całego Sojuszu.* (s. 16). Samo tylko stwierdzenie, że coś jest możliwe, bez wskazania jakichkolwiek przesłanek, dlaczego tak jest, zdaje się być bardzo ostrożne. Dopiero rozbudowane hipotezy szczegółowe rozwiewają wątpliwości i utwierdzają czytelnika, że Doktorant już na etapie konceptualizacji badań posiadał duży zasób wiedzy merytorycznej a ostrożne podejście do formułowania głównej hipotezy roboczej należałoby przypisać odpowiedzialnemu podejściu do badań naukowych.

Metody, techniki i narzędzia badawcze charakterystyczne dla badań naukowych prowadzonych w naukach społecznych, zostały dobrane stosownie do tematyki badań, zakreślonych problemów badawczych i przyjętych celów. Na poszczególnych etapach procesu badawczego Doktorant zastosował zarówno metody teoretyczne (analizę, syntezę, uogólnienie, porównanie, wnioskowanie i abstrahowanie), jak i empiryczne (obserwacja, sondaż diagnostyczny). Na uwagę zasługuje staranny dobór próby badawczej. Badaniom poddano wytwórców oprogramowania z firmy TELDAT oraz jego użytkowników z Akademii Sztuki Wojennej. Minimalna wielkość próby dla firmy TELDAT ukształtowała się na poziomie 51 osób, a dla ASzWoj 55 osób. Faktycznie uzyskano więcej, niż minimalna reprezentatywna liczba opinii. Było to odpowiednio: 60 prawidłowo wypełnionych ankiet z ASzWoj i 56 z TELDAT. Cenną metodą pozyskania materiału empirycznego, było przeprowadzenie wywiadów eksperckich z ośmioma osobami (naukowcy i dowódcy) posiadającymi wieloletnie doświadczenie w wykorzystywaniu systemów wspomagania dowodzenia. Nie można też mieć zarzutów do aktualności wyników, bowiem badania

empiryczne metodą obserwacji były prowadzone w czerwcu 2022 r. a badania metodą sondażu diagnostycznego przy wykorzystaniu techniki wywiadu eksperckiego i ankiety były prowadzone w okresie od grudnia 2022 r. do 15 lutego 2023 r.

Reasumując, pomimo drobnych niedociągnięć, założenia metodologiczne oraz sposób opracowania pozyskanego materiału empirycznego oceniam jednoznacznie pozytywnie. Stwierdzam, że zastosowana procedura badawcza jest właściwa i odpowiada wymogom metodologicznym stawianym przed rozprawami doktorskimi z dziedziny nauk społecznych i dyscypliny „nauki o bezpieczeństwie”.

3. Ocena merytoryczna rozprawy

Dysertacja autorstwa Roberta Palki nt. *Koncepcja rozwoju Systemu Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN wojsk lądowych w działaniach sojuszniczych i koalicyjnych*, to logicznie spójne opracowanie naukowe na 305. stronach, z czego tekst zasadniczy – wstęp, rozdział metodologiczny i trzy rozdziały merytoryczne – zawierają się na 246. stronach. Pozostała część, to bibliografia, spisy: skrótów, rysunków i tabel oraz załączniki, w tym kwestionariusz ankiety, wywiadu eksperckiego oraz arkusz obserwacji. Na uwagę zasługuje opracowanie graficzne obrazujące wyniki procesu badawczego. W pracy zamieszczono aż 113 rysunków (w tym 7 w załączniku a pozostałe w tekście zasadniczym) oraz 65 tabel (w tym 6 w załączniku).

Wśród materiałów źródłowych zdecydowanie dominują raporty, instrukcje, sprawozdania i opracowania NATO-wskie, chociaż nie brakuje rodzimej literatury z szeroko postrzeganych nauk o bezpieczeństwie, w tym literatury odnoszącej się do metodologii w naukach społecznych. Łącznie jest to 151 pozycji. Autor korzystał też ze źródeł internetowych (28 pozycji) oraz artykułów, prezentacji i innych opracowań (11 pozycji). Dobór materiałów źródłowych oceniam pozytywnie. Na uwagę zasługuje wysoka aktualność

literatury przedmiotu i innych źródeł oraz fakt, że przeważająca ich część, to pozycje anglojęzyczne. Należy podkreślić, że z uwagi na jawny charakter dysertacji, Autor nie mógł wykorzystywać źródeł stanowiących informacje niejawne. Nie wpłynęło to jednak na jakość naukowego wyводу Doktoranta. Obok szerokiego spektrum materiałów źródłowych, Autor posiłkował się także własnym doświadczeniem w obszarze zakreślonym tematyką dysertacji.

Rozprawa została przygotowana starannie i przejrzyście. Na podkreślenie zasługuje przemyślany i logicznie spójny układ pracy. Każdy rozdział merytoryczny poświęcono rozwiązaniu jednego problemu szczegółowego i zakończono wnioskami, odnoszącymi się do hipotez cząstkowych. Taki układ daje czytelnikowi komfort odbioru przekazywanych treści i stanowi o dojrzałości naukowej Doktoranta.

Spełniając wymogi formalne, na początku rozprawy zamieszczono streszczenie w języku polskim i angielskim. Następnie zamieszczono skromny objętościowo (3 strony) wstęp, w którym wprowadzono czytelnika w tematykę rozprawy i zawarto elementy informacji o zawartości jej poszczególnych rozdziałów.

Rozdział I (29 stron) pt. *Podstawy metodologiczne badań*, w sposób czytelny i usystematyzowany przedstawia metodologiczną stronę procesu badawczego. Wysoko oceniam zamieszczenie rozdziału metodologicznego w dysertacji, ponieważ taki układ rozprawy wprowadza czytelnika w przebieg procesu badawczego i w pełniejszym zakresie pozwala mu odbierać przedstawione dane empiryczne oraz cząstkowe i końcowe ustalenia Autora, ujęte w części merytorycznej. Przedstawiając informacje dotyczące metodologii badań, Doktorant dodatkowo uzupełnił swój wywód, pozyskanymi z literatury informacjami na temat zastosowanych metod badawczych. Do zawartości tego rozdziału mam tylko jedną uwagę: w rozdziale nie wskazano zmiennych (zmienna zależna i zmienna niezależna) przyjętych w realizacji procesu badawczego. To drobne uchybienie nie zmienia jednak pozytywnej oceny treści rozdziału metodologicznego.

Rozdział II (73 strony) pt. *Koncepcja federacyjnych sieci misji*, stanowi obszernie sprawozdanie z procesu badawczego, ukierunkowanego na rozwiązanie szczegółowego problemu badawczego, zawartego w pytaniu: *Jakie wymagania definiuje organizacja NATO w ramach systemów wspomagania dowodzenia wykorzystywanych w federacyjnej sieci misji FMN dla systemów państw członkowskich?* Wychodząc od historii powstania koncepcji, poprzez poszczególne etapy planu jej wdrażania i weryfikacji zdolności, przedstawiono proces uzyskania statusu Partnera FMN z uwzględnieniem zachowania integralności struktury sieci dla już wcześniej zrzeszonych Partnerów. Najcenniejszą częścią rozdziału są wnioski, które stanowią swoistą weryfikację przyjętej w rozdziale metodologicznym pierwszej hipotezy cząstkowej. Zawartość merytoryczną rozdziału oceniam pozytywnie.

Rozdział III (52 strony) pt. *System wspomagania dowodzenia HMS C3IS Jaśmin Wojsk Lądowych*, w całości poświęcono prezentacji tegoż systemu. Autor dysertacji podjął próbę rozwiązania problemu badawczego zawartego w pytaniu: *Jak funkcjonuje System Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN na stanowiskach dowodzenia wojsk lądowych?* oraz weryfikacji drugiej hipotezy cząstkowej. Zadanie zrealizował poprzez analizę dostępnej dokumentacji Systemu Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN badając instrukcje, prezentacje, raporty z ćwiczeń, materiały szkoleniowe oraz dokumenty normatywne i standaryzacyjne. Efektem naukowej refleksji stały się trafne wnioski, z których wyłania się pozytywna weryfikacja założonej hipotezy. Oceniając pozytywnie zawartość merytoryczną rozdziału, warto podkreślić jego bogate opracowanie graficzne.

Rozdział IV (78 stron) pt. *Koncepcja rozwoju Systemu Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS Jaśmin Wojsk Lądowych na potrzeby działań sojuszniczych i koalicyjnych* – stanowi udaną próbę odpowiedzi na trzeci problem szczegółowy zawarty w pytaniu: *Jakie należy wprowadzić usprawnienia w rozwoju SWD HMS C3IS JAŚMIN na potrzeby realizacji*

federacyjnej sieci misji FMN? Rozdział zawiera bogate i obszerne sprawozdanie z przeprowadzonych badań, które zaowocowały wnioskami, wskazującymi na to, że wprowadzenie konkretnych (wskazanych w treści rozdziału) usprawnień w rozwoju tego systemu, doprowadzi między innymi do podniesienia jego poziomu dojrzałości i gotowości do zapewnienia efektywnego i skutecznego działania w środowisku federacyjnym oraz wymaganego poziomu interoperacyjności pomiędzy wielonarodowymi stanowiskami dowodzenia sił lądowych. Całość rozważań naukowych oparto na konkretnych danych empirycznych, pozyskanych metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankietowania. Dodatkowym atutem stały się wartościowe informacje pozyskane w ramach wywiadów eksperckich. Na uznanie zasługuje wnikliwa analiza wyników badań, zaprezentowana w podrozdziale 4.1 wskazująca na bardzo dobre przygotowanie Doktoranta w obszarze analiz statystycznych. Wykresy, tabele i rysunki zaprezentowane w tym rozdziale doskonale obrazują i uzupełniają jego treść. Cel użyteczny rozprawy doktorskiej został zrealizowany, co dokumentuje podrozdział 4.2 pt. *Koncepcja rozwoju Systemu Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN wojsk lądowych w działaniach sojuszniczych i koalicyjnych.*

Zakończenie (2 strony), to syntetyczne podsumowanie procesu badawczego i zaproponowanych rozwiązań. Doktorant odniósł się do kwestii rozwiązania głównego problemu badawczego i problemów szczegółowych. Wskazał na najistotniejsze wyniki procesu badawczego i efekty weryfikacji założonych hipotez. Dowiódł, że cel rozprawy został osiągnięty, zaznaczając jednocześnie, że *zaproponowane rozwiązania i wnioski nie zamykają wachlarza ostatecznych możliwości i propozycji rozwiązań, które mogą zostać wykorzystane do doskonalenia SWD HMS C3IS JAŚMIN, a uzyskane i zaprezentowane wyniki badań mają uniwersalny i nowatorski charakter, który może przyjąć inną formę pod wpływem rozwoju dorobku naukowego, co świadczy o dojrzałości naukowej Autora dysertacji.*

Ostatnie pytanie, na które oczekuję odpowiedzi podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej brzmi: na ile doświadczenie zawodowe pomogło (lub nie) Doktorantowi dogłębnie ocenić materiał empiryczny i wyciągnąć wnioski końcowe?

Recenzowana rozprawa stanowi zamkniętą i spójną tematycznie całość. Trudno nie zgodzić się z Autorem, że dysertacja *jest przeglądem wiedzy z zakresu omawianej tematyki i stanowi kompleksowy zbiór wyczerpujących treści, odnoszących się do koncepcji NATO FMN oraz SWD HMS C3IS JAŚMIN wojsk lądowych. Rzetelna analiza literatury przedmiotu oraz przeprowadzone przez autora badania empiryczne umożliwiły stworzenie pracy o charakterze zwartym, nowatorskim, wyczerpującym główne zagadnienie badawcze.* Dysertacja jest opracowana poprawnie pod względem językowym. Słownictwo, użyte w opisie wyników procesu badawczego oceniam, jako charakterystyczne dla dyscypliny naukowej „nauki o bezpieczeństwie”. Sformułowania zawarte w treści rozprawy, a w szczególności twierdzenia naukowe spełniają zarówno zasadniczy wymóg ogólności, jak i warunki dodatkowe, tj. informacyjną zawartość, wysoką ścisłość i prostotę logiczną. Tytuły rozdziałów i podrozdziałów odpowiadają treściom w nich zawartym a bogate opracowanie graficzne dopełnia przejrzystości dzieła. Dysertację pod względem merytorycznym oceniam jednoznacznie pozytywnie i stwierdzam, że stanowi ona znaczny wkład w rozwój nauk o bezpieczeństwie.

Reasumując – uwzględniając zarówno ocenę metodologiczną, jak i merytoryczną rozprawy – stwierdzam, że dysertacja stanowi opracowanie naukowe skonstruowane prawidłowo. Z punktu widzenia założeń procesu badawczego, zachowano logiczną wynikowość naukowego wywodu. Sformułowany w rozdziale metodologicznym główny problem badawczy i problemy szczegółowe, znalazły rozwiązania w części merytorycznej. Dlatego rozprawę oceniam jednoznacznie pozytywnie.

4. Wnioski końcowe

Rozprawa doktorska autorstwa Pana Roberta Palki nt. *Koncepcja rozwoju Systemu Wspomagania Dowodzenia HMS C3IS JAŚMIN wojsk lądowych w działaniach sojuszniczych i koalicyjnych*, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i potwierdza wysoki poziom wiedzy teoretycznej Kandydata w dyscyplinie „nauki o bezpieczeństwie” oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Dysertacja spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668) i kwalifikuje Pana Roberta Palkę do kontynuowania procedury zmierzającej do nadania mu stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie „nauki o bezpieczeństwie”.

Dlatego wnoszę o dalsze procedowanie przewodu doktorskiego przed Radą Naukową Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego.

.....
/prof. dr hab. inż. Tadeusz SZCZUREK/